

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดสภาพโลกาภิวัตน์ที่เป็นสังคมแห่งยุคข่าวสารไร้พรมแดน ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสาร ระหว่างบุคคล การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ไม่ว่าชาติใด สังคมใด ย่อมต้องมีภาษา เป็นเครื่องมือช่วยในการติดต่อสื่อสาร บุคคลที่สามารถใช้ภาษาได้ดีกว่าย่อมดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขและราบรื่น ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ต้องอาศัยทักษะทางภาษา ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ควรพัฒนาจากทักษะพื้นฐานด้านการฟัง และการพูด เพื่อเป็นก้าวแรกสู่การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนในขั้นต่อไป คนเราเริ่มใช้ทักษะการฟังและการพูดตั้งแต่วัยเด็ก ดังเช่นเด็กในระดับปฐมวัย ช่วงอายุ 2-7 ปี ซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ แต่เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพัฒนาการทางภาษามีความเจริญงอกงามเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่อง (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2544) กล่าวว่าเด็กที่มีประสบการณ์โดยพ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำจะสามารถอ่านหนังสือได้เอง แม้ว่าจะยังไม่เคยเข้าเรียนในโรงเรียนก็ตาม โดยธรรมชาติเมื่อเด็กเริ่มพูดจะพูดไม่ชัดไม่ถูกต้องแต่ถ้าเด็กได้สื่อสารกับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่พยายามรับฟังและช่วยเหลือ เด็กจะกล้าพูดและพูดได้ชัดเจนภายหลัง (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาการทางสติปัญญามีหลายองค์ประกอบ ภาษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่รวมอยู่ด้วย ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มนุษย์ใช้สื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กระดับอนุบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กต้องใช้ภาษาในการใช้ติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจ กับผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเข้าใจตนได้ นอกจากภาษาจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแล้วภาษายังเป็นแนวทางในการแสดงความคิดริเริ่มและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต การส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้ภาษาที่ถูกต้องจะช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิดความเข้าใจของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ซึ่งถ้าผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กในวัยนี้สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กกลายเป็นนักพูด นักอ่านและนักเขียนที่ดีในอนาคต ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่สำคัญและบ่งชี้พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลภาษาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสื่อสารระหว่างบุคคล การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ไม่ว่าชาติใดสังคมใดย่อมต้องมีภาษา เป็นเครื่องมือช่วยในการติดต่อสื่อสารความหมายซึ่งกันและกัน บุคคลที่สามารถ ใช้ภาษาได้ดีกว่าย่อมดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุขและราบรื่น

จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัย ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัยโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้เกิดทักษะและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งในช่วงที่เป็นเด็กปฐมวัยและในอนาคต การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่บ่งชี้อนาคตของชาติ ซึ่งนอกจากเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทุกด้านแล้ว ยังเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนของเด็กทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ช่วยลดอัตราการเข้าชั้นเด็กที่มีอายุแรกเกิดจนถึง 6 ขวบ ซึ่งเป็นวัยต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นช่วงพัฒนาบุคลิกภาพ นักการศึกษาพบว่าสติปัญญา ค่านิยม ทักษะคิด จริยธรรมและสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับการปลูกฝังอย่างดียิ่งในช่วงนี้จะมีผลต่อการพัฒนาในระยะต่อไปอย่างมาก (ภัทรธรรมา พันธุ์สีดา. 2550)

ทักษะทางภาษาประกอบไปด้วยการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้เด็กสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เป็นอย่างดีนั้น จึงควรให้การส่งเสริมและพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทุกด้าน หลักสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยคือการส่งเสริมและพัฒนาความพร้อม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของเด็กแต่ละบุคคลเพื่อให้สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพและทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมจึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ (นภเนตร ธรรมบวร. 2546) และการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจำเป็นต้องเริ่มกันตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต ดังจะเห็นได้จากหลักจิตวิทยาพัฒนาการของอีริกสันและบลูม กล่าวว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุดและเร็วที่สุดประมาณร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ปกติ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมสำหรับการพัฒนาขั้นต่อไปและความสามารถในการใช้ภาษาของบุคคลเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงความสำเร็จ เติบโตของสติปัญญา การพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการพูดจะเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้แก่เด็กต่อไป

แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นไปในลักษณะการเตรียมความพร้อมของเด็กและควรมีลักษณะให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรให้โอกาสเด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในการคิด การเรียนรู้ การรู้จักเหตุ รู้จักผล ดังนั้นในการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้อง มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด (Maslow อ้างใน อารี สันทรวี. 2543) โดยอาศัย สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ เพราะระบบความคิดของเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่จะเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรมได้ ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรมและเครื่องมือสำคัญที่เป็นตัวแทนความคิด คือ ภาษาซึ่งสัญลักษณ์ทางภาษาได้แก่ เสียงที่ใช้พูดแทนความรู้สึกแทนความเข้าใจภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัว จากการได้

เห็นได้ฟังได้สัมผัสได้ลอง การพูดชี้แนะของผู้ใหญ่สิ่งเหล่านี้มีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็กการให้โอกาสทางภาษาคือการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณค่าของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546) และโดยธรรมชาติแล้วเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างถูกวิธีตั้งแต่ระดับปฐมวัย จึงมีผลทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนสิ่งต่าง ๆ ในอนาคต และเด็กจะสามารถสื่อสารอย่างมีความหมายได้นั้น ต้องมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ จากการสนทนาพูดคุยที่มีความหมายและความเข้าใจนั่นเอง

ผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปจากการศึกษาว่า การใช้หนังสือภาพนับเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการพูดเพราะหนังสือภาพเป็นสื่อที่สนองต่อแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านสติปัญญาสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าผ่านการสังเกต การจำแนก เปรียบเทียบเหมือน เทียบต่างผ่านการใช้ภาษา สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้ จึงเป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสนุกสนานแก่เด็ก นอกจากนี้เด็กจะเข้าใจโลกที่อยู่โดยการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและใช้ความคิดอย่างเสรีร่วมกับเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญ ที่ช่วยสนองความต้องการตามธรรมชาติและเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อสารให้กับเด็กจะเห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือภาพกับความสามารถด้านการพูดไปในทิศทางเดียวกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้สร้างและพัฒนาหนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดขึ้นเพื่อนำไปใช้จัดประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดให้กับเด็กชั้นอนุบาลซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย ทั้ง 4 ด้าน คือการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนเป็นการวางพื้นฐานทางภาษาเพื่อการเรียนรู้ในชั้นสูงต่อไปในอนาคต

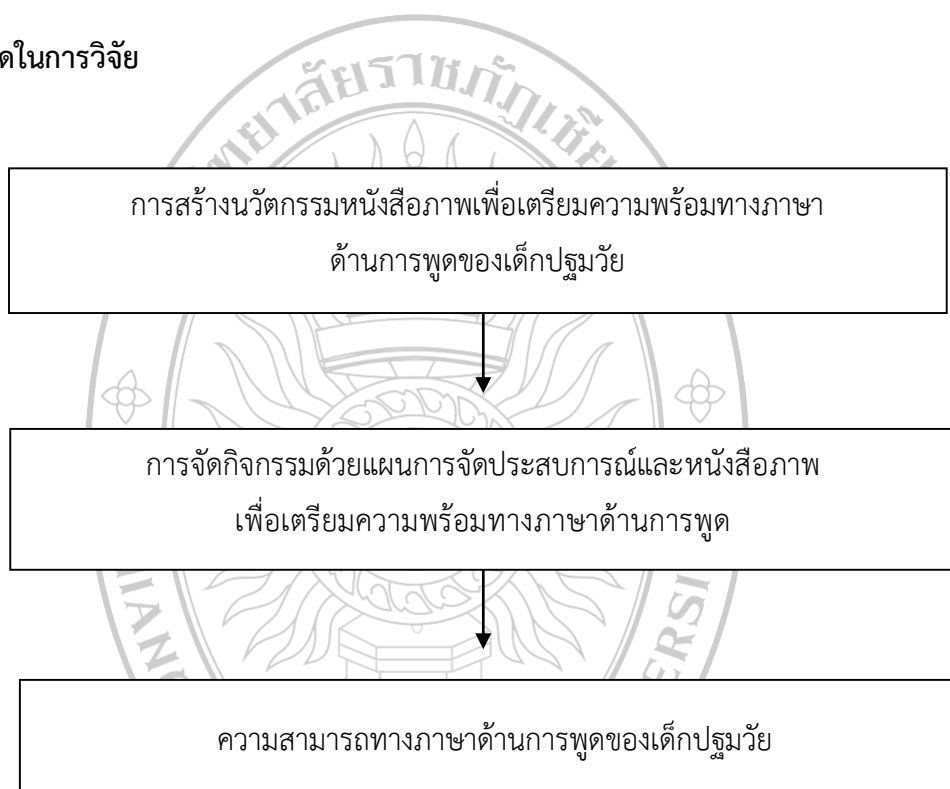
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยพื้นที่ห่างไกลในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือภาพในการเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยพื้นที่ห่างไกลในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือสูงกว่า
2. ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา

สาระที่ควรเรียนรู้ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 10 เรื่อง

2. กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 25 คน

3. ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

4. ระยะเวลาในการศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 12 รวม 10 สัปดาห์ ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 หมายถึง หนังสือภาพการ์ตูน ที่ผู้รายงานจัดทำเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีจำนวน 10 เรื่อง

2. การใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษา ด้านการพูด ที่จัดทำขึ้นในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเรียนรู้ หนังสือภาพมีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ 1) ร่างกายของเรา 2) ครอบครัวของฉัน 3) ผลไม้เมืองไทย 4) สัตว์เลี้ยง 5) ฝนจำ 6) ผีเสื้อ 7) ดอกไม้ 8) ผักสดสะอาด 9) บุคคลสำคัญ 10) วันแม่

3. ความสามารถทางภาษาด้านการพูด หมายถึงพฤติกรรมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ถ่ายทอดความคิดหรือความรู้สึกจากการใช้หนังสือเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในการจัดประสบการณ์โดยสามารถพูดบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ จากภาพการแต่งประโยค จากภาพและพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน โดยมุ่งเน้น ให้เด็กได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษา ฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาอ่านสัญลักษณ์ และฝึกปฏิบัติ โดยมีหนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดเป็นสื่อในการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีการจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย ทดลองสาธิตเล่า นิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง รูปภาพ รูปจำลอง หนังสือภาพ เป็นต้น

5. แบบประเมินความสามารถทางภาษาด้านการพูด หมายถึงแบบประเมินที่ผู้รายงาน จัดทำขึ้นเพื่อวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูดใช้วัดความสามารถก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้ว การพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์สามารถนำไปใช้เตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ของเด็ก ชั้นอนุบาลปีที่ 1

2. ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้หนังสือภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดชั้นอนุบาลปีที่ 1 เป็นสื่อในการจัดประสบการณ์สูงขึ้น

3. ปลุกฝังและส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้สนใจศึกษาและรักการอ่าน

4. ได้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์ ครูที่สนใจสามารถนำไปใช้สอนหรือประยุกต์ใช้ให้ เหมาะสม และนำไปเป็นตัวอย่างในการพัฒนานวัตกรรมในลักษณะนี้ได้

5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษารายงานหรือวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถทางภาษา เพื่อการสื่อสารในด้านอื่น ๆ ต่อไป